

Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken 2023

Sammanställning av vissa myndigheters redovisningar avseende sina bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken enligt uppdrag 3.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev 2023

2024-04-04

Dnr Ä 2023-1779

Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken 2023

Beslutet att godkänna denna delrapport har fattats av avdelningschef Kristina Zetterström. Handläggningen har gjorts av Robert Berggren, Per Johansson, enhetschef Marina Gregorsson och Caroline Wigerstad. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Stockholm, 4 april 2024

Kristina Zetterström

Caroline Wigerstad

Innehåll

1	Uppdraget.....	9
1.1	Tillväxtverkets uppdrag	9
1.2	Bakgrund.....	9
1.3	Statliga myndigheter ska medverka i det regionala utvecklingsarbetet och arbetet att utveckla Sveriges landsbygder	9
1.4	Territoriella perspektiv och samverkan.....	10
1.5	Metod.....	11
1.6	Disposition	12
2	Slutsatser och reflektioner	13
3	Bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.....	15
3.1	Bidrag inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet.....	16
3.1.1	Kunskap	16
3.1.2	Finansiering.....	17
3.1.3	Övriga insatser	18
3.1.4	Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser	19
3.2	Bidrag inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet.....	20
3.2.1	Finansiering.....	20
3.2.2	Övriga insatser	21
3.2.3	Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser	21
3.3	Bidrag inom Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet.....	21
3.3.1	Kunskap	21
3.3.2	Finansiering.....	22
3.3.3	Övriga insatser	22
3.3.4	Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser	23
3.4	Bidrag inom tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem	23
3.4.1	Finansiering.....	24
3.4.2	Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser	24
3.5	Framgångsfaktorer respektive utmaningar med dialog och samverkan.....	24
4	Länsstyrelserna.....	26

4.1	Förutsättningar, arbetsätt och behov för arbetet med regional utveckling och landsbygdspolitik	26
4.2	Bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken	28
4.2.1	Strategier och program med bäring på landsbygdspolitiken	28
4.2.2	Livsmedelsstrategi	29
4.2.3	Europeiska regionala utvecklingsfonden.....	30
4.2.4	Beredskap	30
4.2.5	Gestaltad livsmiljö	31
4.3	Dialog och samverkan med regionerna	31
4.4	Territoriella perspektiv	33
Bilaga	Anvisningar till myndigheter för rapportering inom regional utvecklings- och landsbygdspolitik	35

1 Uppdraget

1.1 Tillväxtverkets uppdrag

Tillväxtverket har enligt regleringsbrev för 2023 i uppdrag att ta fram anvisningar för samt sammanställa de redovisningar som vissa myndigheter har som återrapporteringskrav enligt regleringsbrev för 2023 avseende sina bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) senast den 21 april 2024.

1.2 Bakgrund

I regeringens skrivelse 2020/21:133 *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 – 2030* (hädanefter "den nationella strategin") beskrivs inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken. Genomförandet av politiken ska vara samordnad med andra berörda politikområden, däribland landsbygdspolitiken.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Landsbygdspolitikens övergripande mål är en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.

1.3 Statliga myndigheter ska medverka i det regionala utvecklingsarbetet och arbetet att utveckla Sveriges landsbygder

Sveriges 21 regioner (inklusive Gotlands kommun) har det regionala utvecklingsansvaret. De ansvarar därmed för att samordna lokala, regionala och nationella aktörer i enlighet med den strategiska riktning som framgår i deras regionala utvecklingsstrategier. Alla statliga myndigheter ska i sin tur, inom sina verksamhetsområden, verka för att målen för den regionala utvecklingspolitiken nås.¹ Myndigheterna ska också, när det är lämpligt, i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar och samverka med den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret. Tillväxtverket ska stödja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet. Länsstyrelserna ska främja statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.

¹ Förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete

15 myndigheter samt de 21 länsstyrelserna har under 2023 haft i uppdrag enligt regleringsbrev att återrapportera sina bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Återrapporteringen ska göras i myndigheternas respektive årsredovisning.

Lista på statliga myndigheter med uppdrag att redovisa sina bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken enligt regleringsbrev för 2023.

- Boverket
- Folkhälsomyndigheten
- Jordbruksverket
- Kulturrådet
- Livsmedelsverket
- Länsstyrelserna
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- Naturvårdsverket
- Post- och telestyrelsen
- Riksantikvarieämbetet
- Riksarkivet
- Sametinget
- Svenska ESF-rådet
- Svenska Filminstitutet
- Sveriges geologiska undersökning
- Vinnova

I mars 2024 fick 12 myndigheter samt länsstyrelserna i uppdrag att redovisa hur deras verksamhet har bidragit till målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken samt i relevanta delar hur deras verksamhet har varit av betydelse för EU:s sammanhållningspolitik.² Redovisningen ska lämnas senast den 31 januari 2025 respektive 2027 till Regeringskansliet, med kopia till Tillväxtverket, som har i uppdrag att sammanställa och analysera redovisningarna.

1.4 Territoriella perspektiv och samverkan

Förutsättningarna för hållbar regional utveckling skiljer sig åt i olika delar av landet. Det kan handla om skillnader i till exempel demografi, socioekonomi, näringsliv eller olikheter i tätortsstruktur. Sådana skillnader kan påverka utfallet av statliga insatser. Därför behöver statliga myndigheter beakta territoriella perspektiv i sina respektive

² Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken, dnr LI2024/00652

verksamheter. På så sätt tas potentialen i olika geografiska områden tillvara utifrån sina skilda förutsättningar.

Att beakta territoriella perspektiv är centralt i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Samverkan är i sin tur en viktig del för att kunna göra det, med såväl andra statliga myndigheter som med regioner, kommuner, näringsliv och civilsamhälle. I vår sammanställning har vi därför valt att särskilt fokusera på exempel på hur myndigheter beaktar territoriella perspektiv i sin verksamhet, samt hur de samverkar med regioner och länsstyrelser.

1.5 Metod

Tillväxtverkets sammanställning baseras på myndigheters redovisningar av bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Redovisningarna framgår i respektive myndighets årsredovisning. Vissa av myndigheterna ska enligt uppdrag i regleringsbrevet följa Tillväxtverkets anvisningar, medan till exempel länsstyrelserna själva kan välja hur de lägger upp sin redovisning.

Anvisningarna som Tillväxtverket har tagit fram innefattar frågor om hur myndigheternas arbete sker med hänsyn till territoriella perspektiv samt hur myndigheterna samverkar med regioner och länsstyrelser. Anvisningarna togs fram tillsammans med Landsbygds- och infrastrukturdepartementet och de berörda myndigheterna. Se anvisningarna i sin helhet i Bilaga *Anvisningar till myndigheter för rapportering inom regional utvecklings- och landsbygdspolitik*.

Sammanställningen är kvalitativ. Tillväxtverket har läst, kategoriserat och tolkat myndigheternas redovisningar. Ambitionen är att ge en bild av myndigheternas bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken i enlighet med hur myndigheterna själva uttrycker sig i sina redovisningar.

Det bör noteras att återrapporteringskraven för myndigheter har sett olika ut över tid och redovisningarna har varit olika omfattande. Dessa skillnader begränsar därför våra möjligheter att i denna rapport göra jämförelser bakåt i tiden.

Det är många gånger svårt att göra en tydlig avgränsning mellan bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken, då de är nära sammankopplade och går in i varandra. Tillväxtverket har därför valt att redovisa bidrag till de båda politikområdena samlat. Om en särskild insats specifikt anges bidra till genomförandet av det ena eller andra politikområdet framgår det i sammanställningen.

1.6 Disposition

Rapporten är disponerad på följande sätt. I avsnitt 2 framgår Tillväxtverkets slutsatser och reflektioner. I avsnitt 3 redovisas exempel på hur myndigheterna bidrar till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken samt hur de beaktar territoriella perspektiv i sina respektive insatser. I avsnittet framgår också om och hur myndigheterna samverkar med regioner och länsstyrelser. I avsnitt 4 redovisas exempel på länsstyrelsernas bidrag till genomförandet av de två politikområdena. Länsstyrelsernas bidrag redovisas i ett eget avsnitt eftersom deras verksamhet skiljer sig från övriga statliga myndigheters. Detta i bemärkelsen att de har länet och inte ett specifikt sakområde som utgångspunkt.

2 Slutsatser och reflektioner

Tillväxtverket kan konstatera att det sker flera relevanta insatser inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Myndigheterna bidrar bland annat genom att ta fram och sprida kunskapsunderlag kopplade till sina respektive sektorsområden, som kan integreras i arbetet med regional utveckling och landsbygdsutveckling. Flertalet bidrar också genom finansiering samt genom övriga insatser, såsom förenklingsåtgärder. Däremot begränsar redovisningsformen via årsredovisningen möjligheterna för myndigheterna att beskriva resultat och slutsatser av sitt arbete.

Flertalet myndigheter beskriver insatser där det territoriella perspektivet är närvarande, till exempel genom att ta fram kunskapsunderlag och statistik uppdelat på regional eller lokal nivå, eller genom att anpassa fördelning av stödmedel efter geografiska faktorer. Vissa myndigheter gör tolkningen att de beaktar territoriella perspektiv när de organiserar digitala kunskapsseminarier eller nätverksträffar istället för fysiskt, samt när de tillgängliggör kunskap digitalt.

Samtliga myndigheter skriver att de för dialog eller samverkar med regioner eller länsstyrelser, i mer eller mindre utsträckning. Däremot saknas ofta resonemang kring vad samverkan faktiskt leder till. Endast ett fåtal myndigheter beskriver att de har gjort vissa förflyttningar under det senaste året i sitt arbete med att beakta territoriella perspektiv och att samverka med regionerna.

När det gäller länsstyrelserna är det svårt att jämföra deras bidrag till genomförandet av de två politikområdena med varandra. Detta eftersom omfattningen och innehållet i deras rapporteringar skiljer sig åt markant. I deras redovisningar finns ofta tydliga kopplingar till regional nivå men kopplingen till nationella mål framgår inte. Några länsstyrelser beskriver kopplingen mellan insatser till vissa EU-program och strategier. Det är därmed svårt att utläsa hur länsstyrelserna tolkar sina respektive roller i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Detta kan möjligen förklaras med det begränsade utrymmet för resonemang som en rapportering via årsredovisningarna ger.

Vi kan dock konstatera att flera länsstyrelser redovisar att de bidrar till politiken genom att de är förvaltnings-, tillstånds- och tillsynsmyndighet för en rad verksamheter av betydelse för länets utveckling och med särskild vikt för landsbygdsperspektivet. Det inkluderar bland annat beslut om statliga medel, EU-stöd till jordbruksverksamhet och andra verksamheter på landsbygden samt stöd till regional tillväxt. Några länsstyrelser gör en ansats att beskriva exempel på när det territoriella perspektivet är särskilt närvarande i deras arbete. Det kan exempelvis handla om arbete med livsmedelsstrategin, omställning av verksamheten när särskilda behov uppstår som exempelvis torka eller utbrott av svinpest, eller användande av kunskapsunderlag från kommunal och regional nivå.

Samtliga länsstyrelser redovisar att de samverkar med den regionalt utvecklingsansvariga aktören i länet och generellt upplevs samverkan som god. Däremot beskriver de inte eventuella resultat av samverkan i lika stor utsträckning.

Tillväxtverket välkomnar det nya uppdraget till myndigheter av särskild betydelse för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken om att redovisa sina bidrag till politikområdena. Uppdraget ligger i linje med de rekommendationer som vi framförde i vår rapport *Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken 2022*³. Vi bedömer att det nya uppdraget ger avsevärt bättre förutsättningar för regeringen att få en övergripande bild av de insatser som genomförs inom ramen för de två politikområdena. Tillväxtverket anser att myndigheterna, inklusive länsstyrelserna, behöver bli bättre på att redogöra för på vilket sätt de anpassar sina insatser efter geografiska förutsättningar när så är relevant, beskriva resultaten av dessa anpassningar samt vad samverkan med regionerna leder till. En separat redovisning ger möjlighet till detta, då myndigheterna kan fördjupa hur de arbetar och vad det leder till.

³ Tillväxtverket (2022) *Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken*, dnr Å 2022-245

3 Bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken

I detta avsnitt redovisar vi exempel på myndigheternas bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Det territoriella perspektivet och samverkan med regional nivå är centrala delar i redovisningarna som vi lyfter fram. I sammanställningen har vi kategoriserat de redovisade insatserna efter de strategiska områdena som anges i den nationella strategin. Det framgår i texten var landsbygdspolitikens delmål passar in.

Tabell 1 redovisar de strategiska områdena i den nationella strategin samt vilka myndigheter i sammanställningen som i huvudsak bedöms bidra till respektive område.

Tabell 1 Strategiska områden i Nationell strategi för hållbar regional utveckling 2021–2030 samt myndigheter i sammanställningen som primärt bidrar till respektive område

Strategiskt område	Myndigheter som <u>primärt</u> bidrar till respektive område
➤ Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	<ul style="list-style-type: none"> - Boverket - Filminstitutet - Folkhälsomyndigheten - Kulturrådet - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor - Naturvårdsverket - Riksantikvarieämbetet - Riksarkivet - Sveriges geologiska undersökning
➤ Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	<ul style="list-style-type: none"> - ESF-rådet
➤ Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	<ul style="list-style-type: none"> - Jordbruksverket - Livsmedelsverket - Sametinget - Vinnova

➤ Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem	- Post- och telestyrelsen
--	---------------------------

Anmärkning: Några myndigheters bidrag förekommer inom fler än ett strategiskt område. I tabellen framgår myndigheterna dock endast inom ramen för det område de primärt bedöms bidra inom.

Det finns en klar överblick av myndigheter vars bidrag passar inom det strategiska område som avser likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet. Detta beror till stor del på vilka myndigheter som har haft i uppdrag att redovisa sina insatser. Flera myndigheter vars verksamheter är av stor betydelse för genomförandet av politiken inom övriga strategiska områden har saknat uppdrag i sina regleringsbrev att redovisa insatser och finns därmed inte med i sammanställningen. Exempel inkluderar Skolverket, Myndigheten för yrkeshögskolan och Arbetsförmedlingen samt Trafikverket och Energimyndigheten. Tillväxtverkets uppdrag att sammanställa myndigheternas redovisningar ger därmed inte förutsättningar att förmedla en heltäckande bild av statliga myndigheters bidrag till genomförandet av de två politikområdena.

Vi har delat upp myndigheternas exempel på insatser i enlighet med vilken typ av insats det är. Det kan till exempel handla om framtagande och spridning av relevant kunskap, finansiering eller annat.

3.1 Bidrag inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet

Enligt den nationella strategin ska det gå att bo, leva och verka i alla delar av landet. Enligt landsbygdspolitiken ska det finnas likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna. Det är ett brett område och handlar om allt ifrån aspekter såsom folkhälsa och kultur, samhällsplanering och attraktiva livsmiljöer, till tillgång till kommersiell och offentlig service. Flera myndigheter bidrar därmed till detta strategiska område.

3.1.1 Kunskap

Flera av myndigheterna som bidrar till detta strategiska område gör så genom att ta fram och sprida kunskapsunderlag med bäring på området. *Folkhälsomyndigheten* och *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)* skriver att de genom kunskap bidrar till att integrera olika perspektiv i det regionala utvecklingsarbetet. Till exempel har *Folkhälsomyndigheten* fortsatt sitt arbete från föregående år med att skapa en förståelse för den regionala nivåns arbete och behov kopplat till regional utveckling och folkhälsa. Bland annat har de fortsatt sprida sin analys av kopplingen mellan de två politikområdena och möjliga målsynergier samt genomfört en analys av de regionala utvecklingsstrategierna för att undersöka folkhälsoperspektivet i dem.

Folkhälsomyndigheten bedömer att deras arbete med att ta fram och sprida kunskap har bidragit till en ökad dialog mellan personer som arbetar med folkhälsa respektive regional utveckling inom flertalet regioner. *MUCF* har anordnat regionträffar med sitt regionnätverk, bland annat med temat kulturens betydelse för ungas hälsa. Tjänstepersoner på utvecklingsenheter i regioner anges vara prioriterade i kunskapsspridningen.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) redovisar att de kartlägger och tar fram data där *SGU* bedömer att undersökningarna ger mest nytta för samhället. Genom investeringar i kartläggning, hållbar utvinning och förädling av naturresurser kan såväl företagsamhet som sysselsättning öka på lokal och regional nivå.

Riksarkivet redovisar att de arbetar aktivt för att arkivanvändare ska kunna ta del av arkivhandlingar så platsoberoende som möjligt, till exempel genom digitalisering av handlingar. Vidare belyser *Riksarkivet* att de har verksamhet på elva olika orter, där besökarna bland annat kan ta del av arkivhandlingar i original.

Boverket redovisar att de har publicerat resultaten av en kartläggning av samtliga regioners arbete med regional rumslig planering. Kartläggningen togs fram mot bakgrund av *Boverkets* uppdrag att vägleda kring regional fysisk planering och att stötta i det regionala utvecklingsarbetet. *Naturvårdsverket* redovisar att de bland annat har genomfört en seminariereserie om grönplanering hos ett litet antal kommuner, för att öka kunskapen.

Riksantikvarieämbetet skriver att de anordnade ett digitalt seminarium om platsutveckling tillsammans med kulturarvsaktörer i fem olika regioner under Landsbygdsveckan 2023.

3.1.2 Finansiering

Kulturrådet menar att myndighetens hela verksamhet kan sägas ha betydelse för regional utveckling och livskraftiga landsbygder. *Kulturrådet* redovisar att bidrag till det så kallade fria kulturlivet med viss övervikt går till storstadsområdena, eftersom många av kulturaktörerna har sina säten där. Bidragen till arrangörer anges däremot fördelas med större geografisk spridning, även om det är genom bidrag inom kultursamverkansmodellen⁴ (cirka 1,6 miljarder kronor) som den stora geografiska spridningen och anpassningen till regionala förutsättningar sker. *Kulturrådet* poängterar att det är regionerna som står för de territoriella prioriteringarna snarare än *Kulturrådet*. Inom ramen för bidrag som mer direkt fördelas av

⁴ Kultursamverkansmodellen innebär att varje region får en samlad summa statliga medel att fördela till regional kulturverksamhet i respektive län. Inför fördelningen av medel ska regionen ta fram en kulturplan som beskriver inriktningen på den regionala kulturverksamheten. Kulturrådet har uppdraget att leda arbetet.

Kulturrådet, utvecklingsbidrag inom samverkansmodellen, har bland annat projektet Kulturella kraftfält på landsbygden i Västmanlands och Örebro län finansierats. Projektet identifierar ett antal noder på landsbygden där kulturverksamhet är särskilt betydelsefullt för den lokala utvecklingen.

Kulturrådets redovisar att de även i viss mån bidrar till det strategiska området som avser företagande och entreprenörskap. Detta eftersom kultur i många fall bedrivs i olika former av företagande inom kulturella och kreativa branscher. Även dessa företag drar ofta nytta av den offentliga kulturbudgeten. *Riksantikvarieämbetet* redovisar sitt arbete med stöd till kulturmiljöarbete och ideellt kulturarvsarbete.

Filminstitutet redovisar att satsningen Talent to Watch fortsatt bidrar till att ge filmskapare i hela landet möjlighet att utvecklas och öka sina chanser att beviljas utvecklings- och produktionsstöd. Vidare skriver *Filminstitutet* att deras biografstöd kan sökas av biografer på orter med upp till 25 000 invånare. Syftet med stödet är att bevara landets unika infrastruktur av biografer, inklusive de som bedöms ha ett svagt publikunderlag. När det gäller territoriella perspektiv skriver *Filminstitutet* att de under förra året utvidgade sitt underlag till att även omfatta produktionsstöd i den sammanställning av regionalt utfall av kulturstöd som görs av Kulturrådet vartannat år. Detta trots de svårigheter som finns att geografiskt härleda stöden eftersom producentens hemvist inte behöver vara densamma som en eller flera inspelningsplatser. Hur stöd fördelas över landet anges vara en indikator för att följa *Filminstitutets* måluppfyllnad.

3.1.3 Övriga insatser

Jordbruksverket redovisar att distriktsveterinärer är etablerade i stort sett över hela landet och därmed bidrar till att upprätthålla en veterinär beredskap, vilket anges vara nödvändigt för att upprätthålla en god djurhälsa i hela landet.

Ett antal myndigheter redovisar exempel på bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken genom insatser riktade mot att stödja den gröna omställningen och nyindustrialiseringen i Norrbotten och Västerbotten. Till exempel redovisar *Vinnova* sitt arbete inom ramen för Rådet för hållbara städer⁵, i form av satsningen Visioner i Norr steg 2 som syftar till att stötta kommunerna i norr och stärka deras möjligheter att arbeta med omställning och skapa attraktiva livsmiljöer. *Boverket* redovisar också arbete kopplat till den gröna omställningen i norra Sverige gällande boende- och livsmiljöer samt en långsiktigt hållbar samhällsplanering. Även *Boverket* har gjort detta

⁵ Rådet för hållbara städer är ett myndighetssamarbete som ska stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen.

inom Rådet för hållbara städer samt Miljömålsrådets Ramverk för nationell planering.

Riksantikvarieämbetet redogör för insatser de medverkat i tillsammans med ArkDes och Robertsfors kommun i Västerbotten för att utveckla och testa strategier för hur kulturmiljön i Robertsfors kan förvaltas och stärkas på ett värdeskapande sätt tillsammans med lokalsamhället. I samband med det stora antalet nya invånare som förväntas i och med den omfattande industriella utvecklingen som sker i Västerbotten behövs nya offentliga rum av hög kvalitet och platser där människor kan mötas. I projektet undersöks hur befintliga kulturhistoriska miljöer kan bidra med nya värden i samhällsutvecklingen.

3.1.4 Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser

Alla myndigheter redovisar att de i mer eller mindre utsträckning samverkar med regioner och/eller länsstyrelser.

Boverket redovisar bland annat att de har bjudit in samtliga regioner till ett regionalt forum under hösten 2023 samt att de deltar på möten som de tre storstadsregionerna har. På det senare lyfts specifika planeringsutmaningar kopplat till storstadsregionernas utveckling.

Folkhälsomyndigheten redovisar att deras samarbete med regioner och länsstyrelser sker i olika omfattning och intensitet beroende på hur styrningen utformas. De skriver också att de har uppmärksammat ett behov av att ha direktkontakt med regionerna utifrån deras roll som regionalt utvecklingsansvariga tack vare regleringsbrevsuppdraget om att redovisa sitt bidrag till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

Kulturrådet skriver att de har en mycket omfattande dialog med regionerna (alla utom Region Stockholm) i kultursamverkansmodellen. Myndigheten sätter mycket stort värde på de regionala dialogerna, och anser att de är en förutsättning för att *Kulturrådet* ska kunna ha en nationell överblick och företräda staten i enlighet med myndighetens uppdrag. Även *Filminstitutet* och *Riksantikvarieämbetet* nämner att de samverkar med regionerna inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Filminstitutet redovisar vidare att de tillsammans med Region Halland undersökte vad en tidig dialog mellan tjänstemän på verksamhetsnivå kunde ge i samband med att arbetet med en ny kulturplan för regionen inleddes. Formen visade sig ha flera fördelar. Dels kunde *Filminstitutet* hjälpa regionen att sätta den egna filmverksamheten i ett nationellt perspektiv och jämföra styrkor och svagheter. Dels fick fler personer på *Filminstitutet* möta dem som jobbar kulturpolitiskt strategiskt i ett öppet samtal som satte filmverksamheten i ett större kulturpolitiskt och regionalt perspektiv.

Riksantikvarieämbetet skriver att de har fördjupat sin dialog med offentliga aktörer på regional och lokal nivå och genomfört insatser för

att synliggöra och stärka kulturarvets potential att bidra till hållbar platsutveckling. De beskriver att myndighetens kontaktytor med regionerna har breddats under året, bland annat genom den kontakt som etablerats med Riksarkivet och Nämnden för hemslöjdsfrågor samt handläggare på regionerna som arbetar med kulturarvsrelaterade frågor.

Riksarkivet redovisar att de har överenskommelser med Region Skåne och Västra Götalandsregionen om regionalt samarbete och erfarenhetsutbyte. De skriver också att samarbete bedrivs med ett par regioner utan formella överenskommelser. Samtidigt upplever de att det är svårt att nå fram till regioner och länsstyrelser med information om hur *Riksarkivet* kan bidra till genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken. Inte alla känner till att *Riksarkivet* kan utgöra en samarbetspartner i frågor om utbildning, forskning och livslångt lärande eller som inspiratör för platsutveckling, turism och kreativa branscher genom de arkiv som myndigheten förvarar, skriver de. Därför har *Riksarkivet* tagit fram ett erbjudande om samverkan för regional utveckling som ska gå ut till regioner och länsstyrelser under början av 2024.

Naturvårdsverket redovisar att de bidrar till den regionala utvecklingspolitiken genom dialog och samverkan på regional och lokal nivå, främst via länsstyrelserna och deras samverkansorgan inom miljömålssystemet, RUS.

3.2 Bidrag inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet

Enligt den nationella strategin ökar en väl fungerande kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet möjligheterna att på ett effektivt sätt möta samhällsutmaningarna vi står inför. Ett antal viktiga myndigheter som bidrar till detta strategiska område, inklusive Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan och Skolverket, ingår dock inte i denna sammanställning då de inte har haft i uppdrag att redovisa sina bidrag till genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

3.2.1 Finansiering

ESF-rådet redovisar sitt arbete med att fördela regionala programmedel inom socialfondsprogrammet 2014–2020 och ESF+ 2021-2027. Fördelningen av regionala medel sker utifrån en modell som beaktar regionala förutsättningar som Övervakningskommittén har fastställt.

Jordbruksverket skriver att det har utvecklats gröna kluster i form av regionala kompetenscentra på regional nivå med hjälp av finansiering

från *Jordbruksverket*. Regionala rådgivningsaktörer, utbildare och utvecklingsföretag samlas därmed på en gemensam plats.

3.2.2 Övriga insatser

Filminstitutet menar att de bidrar till kompetensförsörjning och livslångt lärande genom sitt arbete med de regionala filmverksamheterna när det gäller barn och ungas kunskaper om film och rörlig bild. Det gemensamma målet är utveckling av de kommunala strukturerna såsom förskola, skola, kulturskola och fritidsverksamhet. *Filminstitutet* skriver att de som nationell aktör har möjlighet att skapa forum för gemensam kompetensutveckling, utbyten och olika samarbeten. Även ekonomiskt stöd och rådgivning till kommunal verksamhet anges ha stor betydelse.

3.2.3 Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser

ESF-rådet beskriver att samverkan sker med regioner och länsstyrelser såväl inom strukturfondspartnerskapen som i flertalet regionala samverkansgrupper och nätverk. Vidare sker löpande dialog mellan regionalt utvecklingsansvariga och kontaktpersoner på regionkontoren. God dialog och samverkan ses som avgörande för att kunna genomföra programmen för Socialfonden. På så vis säkerställs att utlysningar av projektmedel ligger i linje med de regionala utvecklingsstrategierna.

3.3 Bidrag inom Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet

I den nationella strategin konstateras att det regionala utvecklingsarbetet kan bidra till att möta samhällsutmaningarna genom innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande. Inom ramen för landsbygdspolitiken framgår att landsbygderna ska bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt till att relevanta miljö kvalitetsmål uppfylls. Vidare ska landsbygderna bidra till en positiv utveckling av Sveriges ekonomi. Förutsättningarna för detta varierar i olika delar av landet och med ett territoriellt perspektiv kan insatser anpassas efter olika förutsättningar.

3.3.1 Kunskap

Jordbruksverket redovisar att myndigheten regelbundet publicerar statistik på regional eller lokal nivå. De bistår regionerna med kunskap och statistik vid förfrågan, vilket sker i samband med regionernas utveckling av strategidokument och handlingsplaner.

3.3.2 Finansiering

Naturvårdsverket redovisar att myndigheten inom ramen för Klimatklivet har fördelat klimatomställningsstöd, där en prioriterad sektor anges vara jordbruket. Åtgärder inkluderar biogasproduktion på gård eller elektrifiering av arbetsmaskiner. Dessa bidrar till omställningen till en konkurrenskraftig, cirkulär samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi och energiomställning.

Jordbruksverket redovisar sitt arbete med att verka för att ge lantbruksnäringen och fiskerinäringen tillgång till stöd som stöttar företagen utifrån deras behov, utmaningar samt geografiska och naturliga förutsättningar. På så sätt beaktar *Jordbruksverket* territoriella perspektiv. De nämner även stöd till innovationsprojekt som omfattar hela fiskets produktionsled från fångst till bord.

Jordbruksverket lyfter också Leader⁶, som har en tydlig påverkan på regional utveckling och landsbygdsutveckling.

Likt tidigare år redovisar *Vinnova* sitt arbete med Vinnväxt som en insats som tydligt kan kopplas till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken utifrån myndighetens uppdrag. Under 2023 finansierades åtta initiativ med totalt 36 miljoner i bidrag.

Sametinget redovisar att de arbetar med stödhantering till företag och organisationer inom ramen för EU:s strukturfonder. Vidare nämner de bland annat arbete med genomförande av konsultationsordningen och samernas bibliotek i Jokkmokk som resursbibliotek för samiska språket och för landets kommunala biblioteksverksamheter.

Filminstitutet skriver att de genom ekonomiska stöd, förmedling och rådgivning underlättar att svensk film sprids utomlands och till internationellt utbyte och samverkan.

3.3.3 Övriga insatser

Livsmedelsverket redovisar att de tillsammans med *Jordbruksverket* genomfört en innovationssprint i syfte att förenkla för gårdsmejerier. Detta väntas leda till kortare ledtider för mjölkproducenter och bättre upplevelse i kontakten med myndigheter. *Livsmedelsverket* skriver också om sitt arbete med att underlätta för företag och i arbetet med civilt försvar, där de samarbetar nära med regioner och länsstyrelser. *Jordbruksverket* beskriver att de har en arbetsgrupp kopplad till regelförenkling och ändringar av den strategiska planen och havs- fiskeri- och vattenbruksprogrammet.

Vinnova redovisar sitt arbete med att utveckla arbetssätt och processer för ökade synergier mellan regionala, nationella och internationella intressen. Ett exempel på insats inom det regeringsuppdraget är de så kallade regionala snabbdialogerna, som

⁶ Leader är en metod där privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans för att bidra till lokal utveckling. Jordbruksverket är förvaltande myndighet.

har utvecklats vidare i form av pilotprojekt tillsammans med fyra regioner i syfte att stärka koordineringen av insatser för innovativa företag i de regionala ekosystemen. Ett annat exempel som *Vinnova* lyfter är den grupp för omvärldsbevakning som initierades under samma regeringsuppdrag och som drivs vidare, i syfte att även fortsättningsvis ge framförhållning och överhörning kring kommande EU-insatser. *Vinnova* skriver att anpassningen till olika regionala strategier och olika former av landsbygder fortfarande är relativt låg, men menar att pilotprojekten visar på en förflyttning. Myndigheten försöker därmed utveckla sina arbetsätt tillsammans med regionerna i syfte att ta fram mer precisa och effektiva insatser under kommande år.

3.3.4 Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser

Jordbruksverket skriver att de samverkar med regionerna inom ramen för olika nätverk och att dialoger förs kontinuerligt med länsstyrelserna. Vidare beskriver de att Landsbygdsnätverket bidrar med landsbygds- regionala- och lokala utvecklingsfrågor och samarbetet bidrar till att öka kunskapen och medvetenheten om stöden på regional och lokal nivå. *Livsmedelsverket* beskriver att de under året har fortsatt att stödja kommuner och regioner i att stärka beredskapen för offentliga måltider. Under året har *Livsmedelsverket*, tillsammans med länsstyrelser i sju län, arrangerat seminarie- och workshopdagar på temat beredskap för offentliga måltider. Dagarna har medfört nya nätverk och kontakter inom och mellan kommuner, regioner och länsstyrelser samt att beredskapsarbetet utvecklats. Genom samverkan med länsstyrelserna och regionerna har *Livsmedelsverket* nått ut bredare och effektivare till alla kommuner samt till en ny målgrupp, beredskapssamordnarna, skriver de.

Vinnova redovisar att de sedan länge har återkommande dialog och samverkan med regionerna, bland annat genom RND-FoI nätverket (Regional Nationell Dialog om Forskning och Innovation) där regionernas innovationsstrategier eller motsvarande ingår. Nätverket administreras gemensamt av medarbetare på *Vinnova* och Tillväxtverket.

Sametinget skriver att de har regelbunden dialog och samverkan främst med de regioner och länsstyrelser som ligger inom det traditionella samiska området som utgör Sápmi.

3.4 Bidrag inom tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem

God och hållbar tillgänglighet kan skapas bland annat genom digitala och elektroniska kommunikationer och tjänster och genom ett väl fungerande, effektivt och långsiktigt hållbart transportsystem för såväl gods som personer. Viktiga myndigheter som bidrar till detta strategiska område är Post- och telestyrelsen och Trafikverket.

Trafikverket har dock inte haft i uppdrag i regleringsbrev att redovisa sitt bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdpolitiken och ingår därför inte i denna sammanställning.

3.4.1 Finansiering

Post och telestyrelsen (PTS) redovisar att myndigheten arbetar för att bidra till säker och tillgänglig kommunikation för hela Sverige. Detta gör de genom samverkan, främjande insatser, reglering och tillsyn. *PTS* redovisar att de till exempel beaktar territoriella perspektiv inom ramen för administrationen av de statliga stöden till utbyggnad av elektroniska kommunikationer. Inför utlysningen 2023 valde *PTS* att förändra principen för hur stödmedel ska fördelas mellan landsdelarna. Förändringen anges innebära att mängden stödmedel som utlyses inom varje landsdel bättre motsvarar efterfrågan.

3.4.2 Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser

PTS redovisar att de samverkar och för dialog med såväl regioner som länsstyrelser på olika sätt, till exempel genom två olika nätverk som myndigheten driver. Nätverken syftar till att stödja det regionala bredbandsfrämjandet samt inhämta information och kunskap om regionala förhållanden och behov från regioner respektive länsstyrelser.

3.5 Framgångsfaktorer respektive utmaningar med dialog och samverkan

Samtliga myndigheter redovisar exempel på att de för dialog eller samverkar med regioner eller länsstyrelser i mer eller mindre utsträckning och mer eller mindre regelbundet. Flera myndigheter anger att de för dialog med regionerna genom olika etablerade nätverk, som myndigheterna antingen själva är sammankallande till eller genom nätverk som andra håller i. En myndighet redovisar att de har formella överenskommelser om samverkan med vissa regioner. Flertalet myndigheter samverkar och för dialog med regioner löpande men situationsanpassat.

Framgångsfaktorer för en effektiv och bra samverkan som myndigheterna beskriver inkluderar att det finns utpekade funktioner med ett ansvar för de aktuella frågorna hos motparten. Därmed finns en dialogpart och en mottagare av frågorna hos aktörerna. God kännedom om aktörernas behov anges också skapa förutsättningar för stöd och informationsbyte som är väl lämpat för målgruppen. Struktur, regelbundenhet och förutsägbarhet i kontakterna anges vara faktorer som bidrar till framgångsrik samverkan.

Bland utmaningarna med samverkan beskriver flera att det är tidskrävande och kräver mycket resurser av myndigheterna. Resursfrågan anges även vara en utmaning för regionerna, som har en

stor mängd uppdrag där uppgifter utförs i konkurrens om personella och finansiella resurser. En annan utmaning som en myndighet lyfter är att nå rätt personer inom regionerna.

Sametinget konstaterar likt föregående år att utmaningarna inkluderar att geografin som myndigheten verkar i är vidsträckt och varierande. Därmed anges det vara svårt att genomföra kontakterna i praktiken.

Vinnova beskriver en av de största utmaningarna för en mer djupgående samverkan med regioner är de stora olikheter i förutsättningar som finns mellan regionerna. Alltifrån näringslivsstruktur, kompetensprofiler och närhet till forsknings- och innovationsinfrastruktur till finansiella resurser är väldigt olika. Att organisera dialoger med 21 regioner som leder till utveckling och förändring av insatser anges vara tidskrävande.

Folkhälsomyndigheten skriver att om de till fullo ska omsätta lagen om regionalt utvecklingsansvar (2010:630) och förordningen om regionalt utvecklingsarbete (2017:583) krävs att myndigheten fortsatt erhåller uppdrag och finansiering för detta.

4 Länsstyrelserna

I likhet med övriga statliga myndigheter i denna sammanställning ska länsstyrelserna enligt uppdrag i regleringsbrev för 2023 redovisa hur respektive länsstyrelse har bidragit till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Länsstyrelserna ska även redovisa inom vilka områden samverkan och gemensam finansiering av insatser, inklusive samverkan över lands- och länsgränser, har skett under året med regionerna och Gotlands kommun. Länsstyrelserna ska också redovisa vilka resultat som samverkan har medfört eller förväntas medföra.

Länsstyrelsernas redovisningar av bidrag till de två politikområdena framgår i avsnitt *Regional tillväxt och infrastrukturplanering* i deras årsredovisningar, uppdrag 1C2 *Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken*. Redovisningarna ser dock väldigt olika ut, både när det gäller omfattning och innehåll. Det finns inte alltid en särskild rubrik för ändamålet i årsredovisningen och inte alla länsstyrelser hänvisar explicit till den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Detta gör det svårt att utläsa hur länsstyrelserna tolkar sin roll när det gäller att bidra till genomförandet av den nationella politiken samt att få en helhetsbild av länsstyrelsernas insatser.

Vi har i den mån det har varit möjligt fokuserat på att sammanställa det som redovisas under rubriken som behandlar regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken. I några fall har vi dock behövt titta lite bredare i avsnittet om *Regional tillväxt och infrastrukturplanering* med anledning av ovan nämnda skäl.

Observera att länsstyrelsernas officiella benämning skiljer sig åt. Vissa heter kort och gott Länsstyrelsen Stockholm eller Länsstyrelsen Skåne, medan andra benämns Länsstyrelsen Gotlands *län* eller Länsstyrelsen i Jämtlands *län*. För enkelhetens skull benämner vi i vår sammanställning samtliga Länsstyrelser utan "län" på slutet. Notera också att vi i detta avsnitt endast redovisar ett axplock av exempel som länsstyrelserna beskriver. För en fullständig bild av deras arbete hänvisar vi till respektive länsstyrelses årsredovisning.

4.1 Förutsättningar, arbetssätt och behov för arbetet med regional utveckling och landsbygdspolitik

En majoritet av länsstyrelserna redovisar att antalet årsarbetskrafter inom verksamhetsområdet *Regional tillväxt och infrastrukturplanering* har minskat under det senaste året. En förklaring till detta ligger i avveckling av handläggning av pandemistöd. En annan orsak som anges av till exempel *Länsstyrelsen Kalmar* respektive *Länsstyrelsen Gotland* är att finansieringen har minskat (anslag 1:1). *Länsstyrelsen Gotland* tillägger dock att arbetet med regional tillväxt även sker inom

ramen för andra verksamhetsområden, som till exempel samhällsplanering, klimatinvesteringar och landsbygdsstöd.

Länsstyrelsen Gotland redovisar vidare att det finns ett utvecklingsbehov kopplat till möjligheterna att genomföra och bidra till den regionala utvecklingspolitiken i önskvärd omfattning. De menar att de senaste årens omvärldshändelser har bekräftat länsstyrelsernas roll i statsförvaltningen, bland annat som regeringens företrädare och kontaktyta gentemot kommuner och samordnare av olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser i länet. Det breda uppdrag som länsstyrelsen har inom regional tillväxt och att främja länets utveckling beskrivs som svårt att uppfylla fullt ut eftersom "anslagets konstruktion medför begränsningar". Konsekvenserna av bristande finansiering anges vara att länsstyrelsen som regeringens förlängda arm inte kan medverka fullt ut i den utveckling som sker i länet.

Även *Länsstyrelsen Östergötland* upplever att det är svårt att möta behov och förväntningar i länet utifrån minskade resurser. De anser sig ha en betydande roll i länets gemensamma arbete med regional tillväxt. Eftersom Östergötland är ett tillväxtlän där en stor del av näringslivet kan bidra till den gröna omställningen menar *Länsstyrelsen Östergötland* att regeringen bör se över finansieringen för att Länsstyrelsen ska kunna anställa medarbetare med rätt kompetens även framåt.

Länsstyrelsen Blekinge skriver att det är en utmaning för länet att driva frågor inom den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken när länet inte hanterar stora delar av stöden till landsbygden. Vidare menar de att som en av de minsta länsstyrelserna i landet har de stora utmaningar i att kunna uppfylla alla krav och förväntningar som finns från såväl uppdragsgivare som länets representanter inom området regional tillväxt och infrastruktur i stort.

I sin redovisning rapporterar *Länsstyrelsen Värmland* att de strävar efter att bidra till hållbar utveckling i hela länet genom alla sakområden, till exempel genom fördelning av stöd, effektiv och serviceinriktad handläggning, stöd till kommunerna och samordning av regionalt arbete. Genom detta menar *Länsstyrelsen Värmland* att de bidrar till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Länsstyrelsen Västerbotten skriver att de har ambitionen att integrera frågorna om regional utveckling och landsbygdsutveckling i hela myndighetens verksamhet. Västerbotten utgörs till stor del av landsbygder, vilket anges skapa en naturlig grund för ett stort landsbygdsfokus i det regionala utvecklingsarbetet. *Länsstyrelsen Västerbotten* skriver att deras fokus är på att säkerställa att tillväxten som sker längs kusten, i och med den pågående gröna omställningen i länet, ska vara till nytta för hela länets utveckling.

Länsstyrelsen Västra Götaland skriver att de har fortsatt att utveckla det interna arbetet med regional utveckling. Inriktningen anges vara att utveckla beredningen av ärenden och ställningstaganden, så att de regionalekonomiska aspekterna tydliggörs och blir en integrerad del av beslutsunderlagen. Insatser görs för att utveckla beredningsformer och kompetenser i detta avseende. *Länsstyrelsen Västra Götaland* skriver att en strateg för regional utveckling är tillsatt och en målbild för länsstyrelsens arbete är beslutad. Till arbetet finns en grupp där chefer från berörda verksamheter deltar för att fånga in och föra ut relevanta frågor och perspektiv från verksamheterna.

4.2 Bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Tillväxtverket har försökt utläsa återkommande teman i länsstyrelsernas redovisningar av bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Vi gör några nedslag i dessa teman nedan.

4.2.1 Strategier och program med bäring på landsbygdspolitiken

Gällande bidrag till genomförandet av den sammanhållna landsbygdspolitiken lyfter flertalet länsstyrelser arbete kopplat till landsbygdsprogrammet. Utöver det lyfter exempelvis *Länsstyrelsen Gävleborg* att deras verksamhet har påverkat förutsättningarna på landsbygden även genom havs- och fiskeriprogrammet och bygdemedelshanteringen. Ytterligare områden som nämns i sammanhanget av flera länsstyrelser är arbete med skogsprogrammet, den regionala livsmedelsstrategin och länets energi- och klimatstrategi. Detta är aspekter *Länsstyrelsen Jönköping* anger är viktiga för att uppnå en levande landsbygd med konkurrenskraftigt och hållbart företagande och en säker livsmedelskedja.

Länsstyrelsen Skåne redovisar att det under 2023 startade en ny EU-programperiod med investeringsmöjligheter inom ramen Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, främst i form av projekt- och investeringsstöd. Tillsammans med Klimatklivet och avslutande insatser inom Landsbygdsprogrammet 2014–2022 anges detta vara de viktigaste stimulansverktygen i arbetet med en sammanhållen landsbygdspolitik. *Länsstyrelsen Skåne* skriver att det strategiska arbetet utvecklas genom verksamhetsövergripande dialog, såväl internt som med externa utvecklingsaktörer. Det gemensamma målet anges vara att främja sysselsättning, öka eller bibehålla tillgången på service på landsbygden, öka den cirkulära och biobaserade ekonomin samt öka landsbygdsföretagares konkurrenskraft.

Ett exempel som *Länsstyrelsen Västmanland* lyfter fram när det gäller landsbygdspolitiken är delaktighet i framtagandet av det regionala serviceprogrammet. I genomförandet anges *Länsstyrelsen*

Västmanlands kompetens om landsbygdens förutsättningar utifrån de gröna näringarna och Region Västmanlands kompetenser om tillväxtarbete och affärsutveckling komplettera varandra på ett mycket bra sätt.

4.2.2 Livsmedelsstrategi

Inom ramen för den svenska livsmedelsstrategin har samtliga regioner och län utarbetat egna strategier och handlingsplaner, utifrån regionala förutsättningar och styrkor. Flera länsstyrelser lyfter arbetet med den regionala livsmedelsstrategin som ett exempel på bidrag inom den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

Länsstyrelsen Kalmar redovisar att det inom ramen för länets livsmedelsstrategi sker regelbundna möten i styrgruppen som består av representanter från länsstyrelsen, regionen, Lantbrukarnas Riksförbund och Industriellt UtvecklingsCentrum i Kalmar län. Syftet med dessa möten är att vidareutveckla strategin och följa upp strategins mål. *Länsstyrelsen Jämtland Härjedalen* redovisar att de under året har samverkat med Region Jämtland Härjedalen inom ramen för Mat- och Livsmedelsstrategin i länet. En ny organisation har satts för arbetet med den regionala Mat- och Livsmedelsstrategin.

Länsstyrelsen Jönköping skriver att deras arbete för en hållbar livsmedelsproduktion är centralt när det gäller landsbygdspolitikens delmål om cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och hållbart utnyttjande av naturresurser. Genom rådgivning, kompetensutvecklingsinsatser, stödmöjligheter och tillsyn med dialog bidrar myndigheten till att öka måluppfyllelsen av miljömålen, säkra en fortsatt god och hållbar livsmedelsproduktion, öka innovationstakten inom jordbruket samt minska energianvändningen inom jordbruket. I arbetet med den regionala livsmedelsstrategin tar länet ett samlat grepp om hela livsmedelskedjan. Målet är att öka livsmedelsproduktionen och försörjningsförmågan med modern teknik på ett hållbart sätt där stärkt konkurrenskraft ska gå hand i hand med att nå miljömålen. Inom ramen för livsmedelsstrategin har *Länsstyrelsen Jönköping* hållit i en kursserie om landbaserat vattenbruk.

Även *Länsstyrelsen Östergötland* lyfter länets arbete med den nationella och regionala livsmedelsstrategin, där *Länsstyrelsen Östergötland* ansvarar för samverkansgruppen hållbara livsmedelssystem. Arbetet genomfördes tillsammans med regionen och ett stort antal aktörer inom de gröna näringarna. Under 2023 har denna samverkansgrupp tagit fram en färdplan för länets arbete med den regionala livsmedelsstrategin. *Länsstyrelsen Östergötland* beskriver också sitt arbete med Projekt Grön Ökad Digitalisering och Affärsutveckling, som syftar till att öka den digitala mognaden hos småskalig livsmedelsproduktion och i förädlingsleden på landsbygden. Detta för att nå ut med produkter och därmed skapa möjlighet för verksamhetsutveckling. Projektet anges ha skapat förutsättningar för

en bredare samverkan mellan länen och därmed skapat förutsättningar för ökad tillväxt hos målgruppen.

4.2.3 Europeiska regionala utvecklingsfonden

Alla länsstyrelser ingår i strukturfondspartnerskap för sina programområden. Några redovisar detta som ett specifikt exempel på bidrag till den regionala utvecklingspolitiken. De menar att länsstyrelserna därigenom bidrar till att EU-medel används på bästa sätt för att utveckla regionen.

Länsstyrelsen Norrbotten skriver att de under året har deltagit som ledamot i strukturfondspartnerskapet för övre Norrland och med det bidrar till att skapa samsyn om strategiska utvecklingsprojekt. *Länsstyrelsen Skåne* redovisar att de lägger stor vikt vid EU-projekt och strukturfondspartnerskapet inom ramen för länsstyrelsernas uppdrag om regional tillväxt. Genom att växla upp ramfinansieringen genom EU-projekt ökar *Länsstyrelsen Skåne* nyttan och effekten, samtidigt som de bidrar till viktig kunskapsdelning och kompetensutveckling i länet.

Länsstyrelsen Kronoberg skriver att de är med i Region Kronobergs strukturfondsgrupp och prioriterar projekt till strukturfondspartnerskapet för Småland och öarna. De beskriver att de med sin breda kännedom om länet bidrar till att föra in olika perspektiv och prioritera för att optimera den regionala utvecklingen i länet.

4.2.4 Beredskap

Beredskap, och framförallt samverkan inom detta område, är något som ett antal länsstyrelser beskriver inom ramen för regionala utvecklingsinsatser. Det rör frågor så som SOT-processer (service och trygghetspunkter), näringslivets roll i totalförsvaret och att mildra samhällskonsekvenser av den afrikanska svinpesten.

Till exempel, *Länsstyrelsen Skåne* redovisar att aktuella frågor som energi, livsmedel och civilberedskap berör såväl länsstyrelser som regioner och kommuner. Dialoger om detta anges bli prioriterade och samverkan kommer därmed att utökas och utvecklas kommande år. De skriver också att ett ökat fokus på livsmedels- och beredskapsfrågorna har ökat intresset för landsbygdens utvecklingsfrågor.

Länsstyrelsen Jämtland redovisar att de har fortsatt att arbeta tillsammans med kommunerna och Region Jämtland Härjedalen med de så kallade SOT-processerna. Det handlar om service och trygghetspunkter i ett antal samhällen där tillgången till service med livsmedel, drivmedel och liknande har stärkts till att även innefatta ett beredskapsperspektiv. Processerna kan kopplas till det regionala serviceprogrammet, kommunala serviceplaner samt den regionala utvecklingsstrategin.

Länsstyrelsen Stockholm redovisar att de i dialog med Region Stockholm har lyft vikten av att föra in ett tydligt civilt försvars- och beredskapsperspektiv i planeringen av framtagandet av en ny regional utvecklingsstrategi. *Länsstyrelsen Västmanland* skriver att de har bidragit i arbetet med att stödja, rapportera lägesbilder och mildra konsekvenserna av den samhällsstörning som den afrikanska svinpesten har orsakat i deras del av landet. *Länsstyrelsen Norrbotten* beskriver att utmaningarna såväl inom länet som inom den nordiska delen av Barentsregionen har ökat i och med det förändrade säkerhetspolitiska läget. Detta har medfört ett ökat fokus på försörjningsfrågor och militär mobilitet.

Länsstyrelsen Östergötland redovisar att som en del i deras samordnande uppdrag bjuder landshövdingen årligen in länets större företag vid fyra tillfällen. Syftet är att ge företagen aktuella lägesbilder från statliga myndigheter och Region Östergötland samt att företagen delar med sig av hur de ser på utvecklingen i näringslivet. Aktuella frågor som lyfts vid dessa möten under året var bland annat MSB:s syn på näringslivets medverkan i totalförsvaret, SÄPO lyfte företagsspionage med koppling till omvärldsläget, Polismyndigheten informerade med anledning av förändrat säkerhetsläge och Finansinspektionens informerade om sin roll för finansiell stabilitet kopplad till omvärldsläget. *Länsstyrelsen Östergötland* har informerat om näringslivets roll i totalförsvaret för aktörer inom stödsystemet som träffar företag i länet.

4.2.5 Gestaltad livsmiljö

Länsstyrelsen Halland redovisar att de har bidragit till det strategiska området i den nationella strategin för hållbar regional utveckling som handlar om god samhällsplanering genom att de under året har anordnat en länsträff för kommunala handläggare om gestaltad livsmiljö. *Länsstyrelsen Halland* har också etablerat kontakt med Region Hallands projektledare inom Gestaltad livsmiljö för framtida samarbeten inom området.

4.3 Dialog och samverkan med regionerna

Samtliga länsstyrelser beskriver att de samverkar med regionen i deras roll som regionalt utvecklingsansvarig. Överlag beskriver länsstyrelserna en positiv bild av denna samverkan. Utöver den regionala utvecklingsstrategin beskriver många att de samverkar med regionen bland annat avseende den regionala livsmedelsstrategin, skogsprogrammet, besöksnäring, folkhälsa och beredskapsfrågor.

När det gäller samverkan kring landsbygdsfrågor redovisar till exempel *Länsstyrelsen Blekinge* att de arrangerade två Lantbruksdialoger under året, med målet att vara ett öppet dialogforum där näringen får möjlighet att lyfta frågor som engagerar dem. Näringen anges därmed ha fått en lättare väg in till länsstyrelsen,

vilket har varit efterfrågat. *Länsstyrelsen Sörmland* redovisar att de i samverkan med Region Sörmland bedriver partnerskapsmöten för landsbygdsutvecklingsfrågor. Syftet är att dra lärdomar av varandras arbete och hitta samarbetsmöjligheter kring landsbygdsfrågor som går utanför de kommunala administrativa gränserna.

Länsstyrelsen Dalarna redovisar att de tillsammans med Region Dalarna följer utvecklingen i länet utifrån indikatorer för den regionala utvecklingsstrategin, de nationella miljömålen, folkhälsomålen och de globala målen. *Länsstyrelsen Jämtland* skriver att de samarbetar med Region Jämtland Härjedalen samt med länets kommuner och intresseorganisationer för att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Ett verktyg till detta är enligt länsstyrelsen att man under året deltagit aktivt i de månatliga tillväxtchefs möten som drivs av Region Jämtland Härjedalen i samarbete med länets kommuner.

Till framgångsfaktorerna hör bland annat att Länsstyrelsen och Regionen har gemensamma frågor som kräver utvecklingsarbete – då anges motivationen vara hög till samverkan och samarbete. Detta skriver *Länsstyrelsen Dalarna*. Vidare beskrivs formellt upprättade överenskommelser om samverkan samt intresse och engagemang från de högsta ledningarna som framgångsfaktorer av *Länsstyrelsen Jönköping*. *Länsstyrelsen Västernorrland* beskriver bilaterala dialoger inom ramen för uppdragen och strategisk samverkan i bredare constellationer regionalt, där länets utmaningar sätts i fokus.

Bland utmaningarna för samverkan med regionerna nämns brist på resurser, projektmedel och medfinansieringsmedel. *Länsstyrelsen Kalmar* nämner att utvecklingen av det regionala anslaget 1:1 hos länsstyrelsen har bidragit till minskade kontakter mellan de två aktörerna. Samtidigt redovisar dock några att samverkan med regionerna har ökat, däribland *Länsstyrelsen Värmland* samt *Länsstyrelsen Gävleborg*.

Länsstyrelsen Skåne skriver att samverkan utmanas av att regionerna och länsstyrelserna har organiserat sina verksamheter olika, vilket gör samverkansstrukturen svår att överblicka. *Länsstyrelsen Västernorrland* bedömer fortsatt att genomförandekapaciteten i det regionala utvecklingsarbetet skulle vinna på att statens roll i det regionala arbetet var tydligare beskriven i styrningen från nationell nivå, samt ytterligare resurser för att arbeta med den bredd av främjande och samordnande insatser som inte minst den gröna omställningen bär med sig.

Alla länsstyrelser skriver som sagt att de samverkar, men många missar att redogöra för vad samverkan resulterar i på ett tydligt sätt. Exempel på några resultat av samverkan som ändå nämns handlar om gemensamt genomförande av olika strategier, samordnade insatser för länets utveckling, samt kunskapsunderlag och informationsutbyte.

4.4 Territoriella perspektiv

Några länsstyrelser gör försök att beskriva exempel på när det territoriella perspektivet är särskilt närvarande i deras arbete. Det kan, som i *Länsstyrelsen Blekinges* fall, röra sig om ett konstaterande om att hänsyn tas till länets förutsättningar när Länsstyrelsen besvarar remisser. På samma sätt konstaterar *Länsstyrelsen Skåne* kort och gott att de deltar i arbetet med att förbättra möjligheterna att leva, bo och arbeta i hela Skåne i samverkan med marknadsaktörer och regionalt utvecklingsansvariga.

Länsstyrelsen Dalarna skriver att det territoriella perspektivet är närvarande bland annat i deras arbete med livsmedelsstrategin, arbetet med Sveriges strategiska plan för EU:s gemensamma jordbrukspolitik samt i uppdraget om att förbättra fastighetsstrukturen i Dalarna.

Länsstyrelsen Gotland skriver att de tar hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar bland annat vid särskilda händelser, som exempelvis torka och utbrott av fågelinfluensa. Utifrån ett territoriellt perspektiv skriver *Länsstyrelsen Jönköping* att stor hänsyn tas till livsmedelsproduktion och förädling av skogen i arbetet med regional utveckling. *Länsstyrelsen Kronoberg* redovisar att de aktivt deltar i olika verksamheter i Samplanering Kronoberg, där Region Kronoberg är sammankallande och alla kommuner medverkar för att behandla aktuella frågor i samhällsplaneringen.

Länsstyrelsen Västmanland för ett lite längre resonemang, där de beskriver att arbetet med att beakta territoriella perspektiv utvecklas genom att kunskapsunderlag på den lokala nivån förbättras år från år. Både kommunerna och Region Västmanland anges arbeta mer strukturerat med insamlande av statistik och analys. Det, skriver *Länsstyrelsen Västmanland*, bidrar till att länsnivån får en djupare kunskap om länets lokala förutsättningar och på så sätt kan bidra med bättre förankrade länsövergripande planeringsunderlag.

Bilaga Anvisningar till myndigheter för rapportering inom regional utvecklings- och landsbygdspolitik

Anvisningar till myndigheter för rapportering inom regional utvecklings- och landsbygdspolitik. Tillväxtverket har i uppdrag att ge anvisningar för samt sammanställa de redovisningar som vissa myndigheter har som åiterrapporteringskrav enligt regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende sitt bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Myndigheternas åiterrapportering ska göras i respektive myndighets årsredovisning.

Att ni får dessa anvisningar innebär att er myndighet har en viktig roll i arbetet för hållbar regional utveckling i alla delar av landet. Redovisa era bidrag till genomförandet av de två politikområdena genom att ange rubrikerna och svara på frågorna i era respektive årsredovisningar.

Bakgrund

Utgångspunkter för redovisningen ska vara regeringens skrivelse Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) samt regeringens proposition En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179). Se bilaga 1 för en kort summering av de strategiska områdena och prioriteringarna respektive mål och delmål. I den nationella strategin framgår att insatser för en hållbar regional utveckling behöver ha ett territoriellt perspektiv, eftersom förutsättningarna varierar mellan olika delar av landet. Det konstateras också att regional hänsyn och samverkan mellan statliga myndigheter, regioner och andra aktörer är en grundläggande förutsättning för att den regionala utvecklingspolitiken ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Därför är territoriella perspektiv och samverkan med regioner och länsstyrelser fokus för redovisningen.

Rubriker och frågor att besvara

1. Territoriella perspektiv

1.1 Beskriv hur myndighetens arbete sker med hänsyn till olika regionala förutsättningar eller territoriella perspektiv⁷. Ange minst ett exempel och hänvisa till relevant strategiskt område inom den regionala utvecklingspolitiken eller delmål inom landsbygdspolitiken.

1.2 Beskriv om, och i sådana fall hur, arbetet med att beakta territoriella perspektiv har förändrats under det gångna året.

2. Dialog och samverkan med regioner och länsstyrelser

2.1 Beskriv, genom att ange exempel, hur myndigheten för dialog eller samverkar med regioner och länsstyrelser gällande myndighetens verksamhet och insatser.

2.2 Beskriv om, och i sådana fall hur, rutinerna för dialog eller samverkan med regioner och länsstyrelser har förändrats under det gångna året?

2.3 Vilka utmaningar respektive framgångsfaktorer för samverkan med regioner respektive länsstyrelser upplever er myndighet?

⁷ Det vill säga hur insatser och prioriteringar tar hänsyn till varierande förutsättningar mellan till exempel landsbygder och städer av olika storlek och karaktär, men också olika funktionella samband över kommun-, läns-, och landsgränser.

Bilaga 1 Den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken

I sin skrivelse Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) har regeringen identifierat fyra strategiska områden samt ett antal prioriteringar för respektive strategiskt område som ska ligga till grund för den regionala utvecklingspolitiken 2021–2030. De strategiska områdena och tillhörande prioriteringar är:

- **Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet**
 - Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer
 - God samhällsplanering
 - God tillgång till kommersiell och offentlig service
- **Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet**
 - Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande
 - Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete
- **Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet**
 - Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering
 - En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi
 - Tillvarata digitaliseringens möjligheter
 - Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning
 - Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export
- **Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem**
 - Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning
 - Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken är **livskraftiga landsbygder med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet** (se regeringens proposition En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179)). Till detta kommer tre delmål:

- **Hållbar tillväxt.** Landsbygdernas förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet och sysselsättning är långsiktigt hållbar, samtidigt som miljömålen nås. Landsbygderna bidrar till en positiv utveckling av Sveriges ekonomi.

- **Cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och hållbart utnyttjande av naturresurser.** Landsbygderna bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt till relevanta miljö kvalitetsmål uppfylls.
- **Attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder.** Likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna.